

PODNIKÁNÍ A DANĚ

ZÁKLADNÍ POJMY

Daň z příjmů odvádí živnostník jednou ročně v rámci daňového přiznání. Sazba daně činí 15 % ze základu daně. Na část základu daně přesahující 36násobek průměrné mzdy se uplatňuje sazba 23 %.

Základ daně – dvě možnosti výpočtu:

- a) $ZD = \text{skutečné příjmy} - \text{skutečné výdaje}$. Je nutné vést daňovou evidenci.
- b) $ZD = \text{skutečné příjmy} - \text{paušální výdaj}$. Skutečné příjmy jsou součtem faktur, které byly poplatníkovi uhrazeny. Paušální výdaj je zákonem stanovené procento z příjmů živnostníka. Nejedná se tedy o součet skutečných nákladů, ale o procentuální část z dosažených příjmů.
- c) Lze je uplatnit nejvýše z příjmů do 2 000 000 Kč. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 7 odst. 7.

Paušální daň je pro OSVČ dobrovolný režim, který spojuje daň z příjmu, sociální a zdravotní pojištění do jedné měsíční platby. Jedná se o přesně stanovenou částku (pro dané pásmo), a někdy tak může být výhodnější než individuálně vypočtená daň, viz výše. Umožňuje podnikatelům s příjmy do 2 mil. Kč nepodávat daňové přiznání ani přehledy. K paušální dani se lze přihlásit Oznámením o vstupu do paušálního režimu na finančním úřadě, zpravidla do 10. ledna daného roku. Platí se vždy do 20. dne v měsíci. Podmínky pro paušální daň jsou uvedeny v zákoně o dani z příjmů v § 7a. Aktuální výše pásem pro platby paušální daně je uvedena v následujícím odkazu na stránkách Finanční správy <https://financnisprava.gov.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/pausalni-dan/obecne-informace>.

Poznámka: Paušální daň není totéž co paušální výdaj. Paušální výdaj je vysvětlený výše.

Hlavní činnost – živnostník má podnikání jako hlavní výdělečnou činnost.

Vedlejší činnost – podnikání není pro živnostníka hlavním zdrojem příjmů. Jedná se o přivýdělek při hlavní pracovní smlouvě u studentů, rodičů na rodičovské dovolené atd.

Sociální pojištění: 29,2 % z vyměřovacího základu (VZ). $VZ = \frac{1}{2} (\text{příjmy} - \text{výdaje})$. Pro každý rok je stanoven minimální VZ, tedy minimum, které podnikatel musí zaplatit:

- u hlavní činnosti je minimální měsíční vyměřovací základ 19 587 Kč (2026), tj. minimální záloha na pojistné 5 720 Kč měsíčně;
- u vedlejší činnosti je minimální měsíční vyměřovací základ 5 387 Kč (2026), tj. minimální záloha na pojistné 1 573 Kč měsíčně.

Pokud ale OSVČ nepřesáhne rozhodnou částku (pro rok 2026 je to 117 521 Kč), nevzniká povinnost platit pojistné ani zálohy. Aktuální VZ lze zjistit například na stránkách České správy sociálního zabezpečení: <https://www.cssz.gov.cz/zmena-vyse-minimalnich-zaloh-osvc-v-roce-2024>.

Zdravotní pojištění: 13,5 % z vyměřovacího základu (VZ). $VZ = \frac{1}{2} (\text{příjmy} - \text{výdaje})$. OSVČ, za něž platí pojistné stát (např. důchodci, studenti aj.), nemají nově od 1. 1. 2026 povinnost hradit zálohy na pojistné nejen v prvním roce podnikání, ale i v dalších letech. Výše pojistného na zdravotní pojištění bude vypočítána na přehledu OSVČ za daný kalendářní rok. Minimální platba:

- u hlavní činnosti pro rok 2026 je 3 306 Kč. Je stanovena jako 13,5 % z 50 % průměrné mzdy;
- u vedlejší činnosti je záloha 0 Kč a skutečná výše platby se spočítá až zpětně podle skutečného ZD, tedy podle přehledů.

SHRNUTÍ PRO ŽÁKY

Student (SŠ 18+ nebo VŠ) jako OSVČ je pro stát OSVČ na vedlejší činnost (protože za studenta zároveň platí zdravotní pojištění stát).

Zdravotní pojištění – během roku student neplatí žádné zálohy. Po roce (zdaňovacím období) podá přehled na zdravotní pojišťovnu a zaplatí 13,5 % z poloviny ZD. Neplatí se žádné minimum.

Sociální pojištění – do rozhodné částky (pro rok 2026 je to 117 521 Kč) student neplatí sociální pojištění vůbec. Při překročení rozhodné částky doplatí SP zpětně podle přehledů a v dalším roce začne platit zálohy.

1 Příklady: Základ daně – výdajový paušál, nebo skutečné výdaje?

a) Rozhodněte, zda je pro OSVČ výhodnější využít jako základ daně výdajový paušál, nebo skutečné výdaje; výsledek zdůvodněte. Jako vedlejší činnost provozuje na základě živnostenského oprávnění tzv. ostatní živnost. Případný paušální výdaj z příjmů by byl ve výši 60 % z příjmů. Vykázal příjmy ve výši 240 000 Kč a skutečné výdaje ve výši 149 000 Kč.

.....

.....

.....

b) Vypočítejte, zda je pro danou OSVČ lepší jako základ daně využít výdajový paušál, nebo skutečné výdaje. Jako vedlejší činnost provozuje na základě živnostenského oprávnění tzv. řemeslnou živnost. Případný paušální výdaj z příjmů by byl ve výši 80 % z příjmů. Vykázal příjmy ve výši 195 525 Kč a skutečné výdaje ve výši 90 124 Kč. Zároveň vypočítejte daň z příjmů, pokud uplatňuje v daňovém přiznání pouze slevu na poplatníka 30 840 Kč.

.....

.....

.....

VÝPOČET DANĚ Z PŘÍJMŮ

Zaokrouhlený ZD na stovky dolů:

Daň z příjmů FO před slevami, 15 % ze ZD:

Daň z příjmů FO po slevách:

2 OSVČ jako vedlejší činnost a platba zdravotního a sociálního pojištění

Níže jsou uvedeny modelové příklady studenta podnikajícího jako OSVČ, tedy na vedlejší činnost. U každého příkladu určete, zda a kolik platí student ZP a SP.

a) Student má zisk 50 000 Kč (příjmy – výdaje) za rok

- Vyměřovací základ:
- Zdravotní pojištění:
- Kdy ZP zaplatí?
- Sociální pojištění:
- Kdy SP zaplatí?

b) Student má zisk 150 000 Kč (příjmy – výdaje) za rok

- Vyměřovací základ:
- Zdravotní pojištění:
- Kdy ZP zaplatí?
- Sociální pojištění:
- Kdy SP zaplatí?

c) Student má zisk 300 000 Kč (příjmy – výdaje) za rok

- Vyměřovací základ:
- Zdravotní pojištění:
- Kdy ZP zaplatí?
- Sociální pojištění:
- Kdy SP zaplatí?

3 Přehled o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2025

Jednotný registrační formulář potřebný pro založení živnosti si můžete prohlédnout na následujícím odkaze Ministerstva průmyslu a obchodu.

Přehled o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2025

<https://1url.cz/Teqpc>

4 Výpočet odvodů daně z příjmu, zdravotního a sociálního pojištění

Antonín má 18 let, studuje čtvrtým rokem střední školu. Má možnost si při studiu vydělat 7 500 Kč měsíčně, tedy 90 000 Kč ročně. Zvažuje, zda tento přivýdělek má realizovat formou DPP, DPČ, nebo si zařídit živnost volnou a uplatňovat výdajový paušál ve výši 60 % z příjmů, přičemž bude uplatňovat i slevu na poplatníka. Vypočítejte odvody daně z příjmu, ZP, SP pro jednotlivé varianty.

a) Dohoda o provedení práce, nepodepsal prohlášení poplatníka

Hrubý příjem

Srážková daň 15 %

Sociální pojištění 7,1 %

Zdravotní pojištění 4,5 %

Čistý příjem

Za rok odvedeno na ZP a SP

Roční čistý příjem v případě, že podá daňové přiznání

b) Dohoda o pracovní činnosti, podepsal prohlášení poplatníka

Hrubý příjem

Sociální pojištění 7,1 %

Zdravotní pojištění 4,5 %

Daň po uplatnění slev

Čistý příjem

Za rok odvedeno na ZP a SP

Roční čistý příjem v případě, že podá daňové přiznání

c) Živnostenské oprávnění

Základ daně

Vyměřovací základ

Sociální pojištění

Zdravotní pojištění

Daň pro uplatnění slev

Roční čistý příjem